

Προσεγγίσεις στην Τοπική Εκπαιδευτική Ιστορία: Σχολεία και εκπαιδευτικοί της Θεσσαλονίκης

Ενότητα 8^η: Α' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης

Βασίλης Α. Φούκας

Τμήμα: Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Μάθημα 8: Α' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης

Εργασία φοιτητριών:

Ελπίδας Βαλσάμη

Χρύσας Νικοπούλου

Νικολέτας Χατζηαρσένη

Α' Περίοδος (1919 – 1940)

Η θέση της γυναίκας (1/2)

- Αν και εκείνη την εποχή επικρατούσαν συνθήκες απαξίωσης και προκατάληψη προς την γυναίκα, η ίδια δεν εγκατέλειψε τις προσπάθειες για να διασφαλίσει τα δικαιώματά της. Προσπάθησε να συνδυάσει την οικογενειακή αποστολή και την αμειβόμενη εργασία. Αυτή η προσπάθεια έγινε με αργά και σταθερά βήματα αλλά με την πάροδο του χρόνου κατάφερε έστω να κερδίσει την άτυπη συμμετοχή της στο κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό γίγνεσθαι.

Α' Περίοδος (1919 – 1940)

Η θέση της γυναίκας (2/2)

- Η εκπαίδευση των κοριτσιών, μετά από έντονες μεταρρυθμίσεις που έγιναν στον τομέα αυτό, αναδέχτηκε την ευθύνη που της αναλογούσε, με αποτέλεσμα να γίνει επιτακτική η ίδρυση Γυμνασίου Θηλέων, όπου θα φοιτούσαν και παιδιά των ασθενέστερων κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων καθώς και παιδιά προσφύγων, τα οποία δεν είχαν την δυνατότητα να πληρώνουν τα δίδακτρα που απαιτούσε η φοίτηση σε ιδιωτικό σχολείο όπως τα Εκπαιδευτήρια Αγγλαΐας Σχοινά.

Μαθητική κινητικότητα

- Κατά τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του Α΄ Θηλέων(1919-1940), γράφτηκαν συνολικά για όλες τις τάξεις 13.424 μαθήτριες.
- Ανά χρόνο, εντοπίζεται μία αυξητική πορεία του αριθμού μαθητριών και ιδιαίτερα με την προσφυγική εγκατάσταση στη Θεσσαλονίκη από το έτος 1923-24 και μετά.
- Από το 1933 και μετά, ο αριθμός μειώνεται λόγω της ίδρυσης του Β΄ Γυμνασίου Θηλέων ως θυγατρικού του Α΄ Γυμνασίου το οποίο είχε διογκωθεί.
- Το 1936-37 μειώνεται ακόμα περισσότερο, λόγω ίδρυσης και του Γ΄ Γυμνασίου Θηλέων πάλι ως θυγατρικό του Α΄ Γυμνασίου.

Η διάρθρωση του σχολείου

- Αρχικά, κατά το εναρκτήριο έτος 1919-20 το σχολείο λειτούργησε ως τετρατάξιο.
- Το 1922 από τετρατάξιο έγινε εξατάξιο.
- Στο τέλος της δεκαετίας του 1930 θεσπίστηκε οκτατάξιο Γυμνάσιο.
- Λόγω των ιστορικών συγκυριών και των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, πληθώρα μαθητριών εισήλθε στο γυμνάσιο με αποτέλεσμα να αποτελεί τεράστιο πρόβλημα του σχολείου επί σειρά δεκαετιών τόσο για τις τάξεις, όσο και για το διδακτικό προσωπικό και για την έλλειψη επαρκούς και κατάλληλης στέγης.

Διοίκηση και εκπαιδευτικό προσωπικό (1/2)

- Ο Μητροπολίτης είναι υπεύθυνος για την οργάνωση και την λειτουργία του Γυμνασίου αλλά και των άλλων σχολείων.
- Ο Γυμνασιάρχης είναι αρμόδιος για την εποπτεία του σχολείου και την άσκηση της Διεύθυνσης(από το 1920 μέχρι το 1922 Γυμνασιάρχης ήταν ο Ιωάννης Μέλφος).
- Την ίδια περίοδο, το διδακτικό προσωπικό ανέρχεται σε δέκα «τακτικούς» καθηγητές και δύο «εκτάκτους». Με την πάροδο του χρόνου όμως σημειώθηκε μεγάλη έλλειψη προσωπικού λόγω του αυξημένου αριθμού μαθητριών.

Διοίκηση και εκπαιδευτικό προσωπικό (2/2)

Το Φεβρουάριο του 1922, η «Εφημερίς των Βαλκανίων», είχε σημειώσει πως το σχολείο *«διατελεί υπό την πατρικήν Διεύθυνσιν του κυρίου Μέλφου γνωστοτάτου εις την κοινωνίαν μας».*

Καθήκοντα μαθητριών

- Με βάση τον Εσωτερικό Κανονισμό που είχε συνταχθεί, οι μαθήτριες έπρεπε:
- να έχουν αυξημένα προσόντα για την ανάληψη καθηκόντων του τετραμελούς Διοικητικού Συμβουλίου.
- να έχουν προσόντα για την ανάληψη του αξιώματος της βιβλιοθηκάριας που εκλεγόταν με φανερό ψηφοφορία με κριτήρια την τάξη, την καθαριότητα και την αγάπη για τα βιβλία.
- να έχουν κόσμια ένδυση .Συγκεκριμένα μαύρη ποδιά με λευκό περιλαίμιο, μαύρα υποδήματα και το σήμα του σχολείου, «το καθιερωμένο προ ετών», ρομβοειδές. Η επιτηδευμένη κόμμωση και χρήση κοσμημάτων απαγορευόταν αυστηρά.
- να παρευρίσκονται στην πρωινή προσευχή που είχε καθιερωθεί.

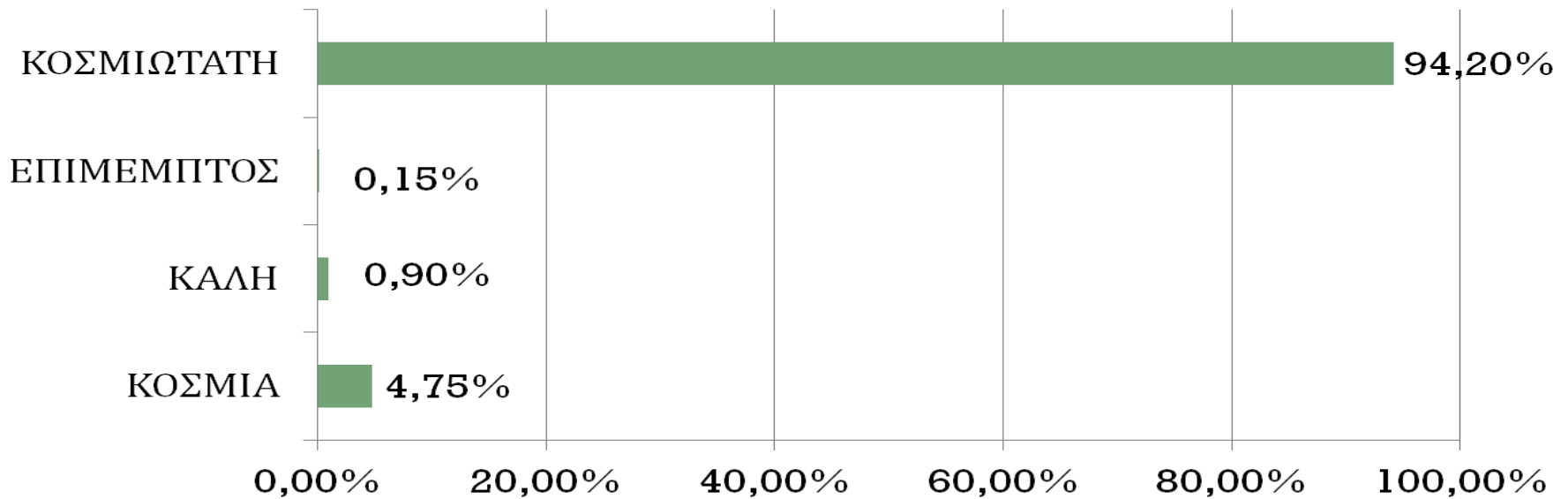
Διαγωγή μαθητριών

- Η επίδοση και η διαγωγή συνήθως αντιμετωπίζονται στο σχολείο με την ίδια τυπική διάθεση και σχολαστική πρακτική.
- Η αξιολόγηση της αποκλίνουσας συμπεριφοράς βασίζεται στη πρόβλεψη κάποιων κανόνων που προσδιορίζουν τα μαθητικά χαρακτηριστικά.
- Οι ανυπάκουοι ως προς τη συμπεριφορά ελέγχονται παιδαγωγικά και εν ανάγκη τιμωρούνται και καταχωρούνται στο ποινολόγιο και στα άλλα βιβλία του σχολείου επειδή η διαγωγή αποτελεί στοιχείο της σχολικής καταστάσεως.
- Οι διάφορες αξιολογικές βαθμίδες κυμαίνονται ανάμεσα στην επιβράβευση και στην τιμωρία.
- Το σχολείο επομένως με σκοπό να πετύχει την απρόσκοπτη λειτουργία του δημιουργεί διάφορους αμυντικούς μηχανισμούς όπως είναι ο παιδαγωγικός έλεγχος και οι σχολικές κυρώσεις.

Διαγωγή μαθητριών 1919-1940

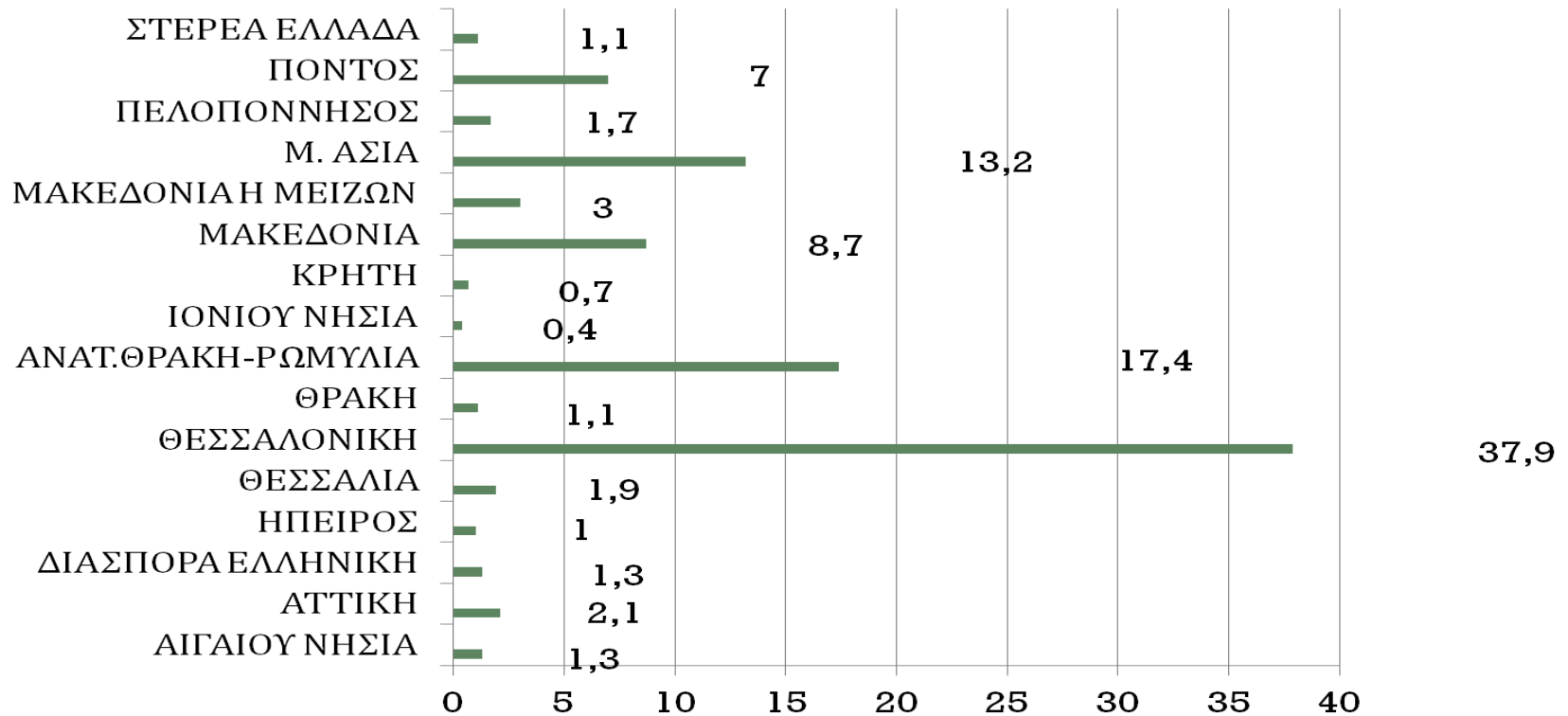
ΔΙΑΓΩΓΗ

Πηγή: Κοσμάς, Δ. (2008). *Το Α' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη

Γεωγραφική προέλευση μαθητριών 1919-1940

Πηγή: Κοσμάς, Δ. (2008). *Το Α΄ Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη

Β' Περίοδος 1940-1950

- Λόγω του Παγκοσμίου πολέμου και του αιματηρού εμφυλίου η εκπαίδευση είχε αποδιարθρωθεί και το εκπαιδευτικό σύστημα βρισκόταν σε πλήρη αποσύνθεση. Οι εκπαιδευτικοί αποδυναμώθηκαν αριθμητικά. Μετά το 1946-1947 απολύθηκαν 3.500 εκπαιδευτικοί και ένα 7% εκπαιδευτικών βρήκε το θάνατο. Τα περισσότερα σχολεία καταστράφηκαν ολοσχερώς. Η οικονομική ανέχεια στην οποία περιήλθαν χιλιάδες νοικοκυριά δεν επέτρεπαν τη φοίτηση των παιδιών στα σχολεία. Το 1944 μόνο το 12% φοιτά στο Δημοτικό ενώ στο τέλος της δεκαετίας το 24% άνω των 10 ετών είναι αναλφάβητο. Η λειτουργία της εκπαίδευσης έχει καθαρά τυπικό χαρακτήρα.

Μαθητική κινητικότητα

- Κατά τη δεύτερη περίοδο πραγματοποίησαν εγγραφή συνολικά 8641 μαθήτριες.
- Οι εγγραφές και η συνέχιση της φοίτησης ειδικά των κοριτσιών ήταν εξαιρετικά δύσκολη λόγω της κατάστασης του πολέμου.
- Το ποσοστό όμως διαρροών από το Α΄ Γυμνάσιο Θηλέων είναι σχετικά χαμηλό.
- Γενικότερα οι επιδόσεις των μαθητριών του Α΄ Θηλέων τη δυσκολότερη δεκαετία του αιώνα κρίνονται ικανοποιητικές.

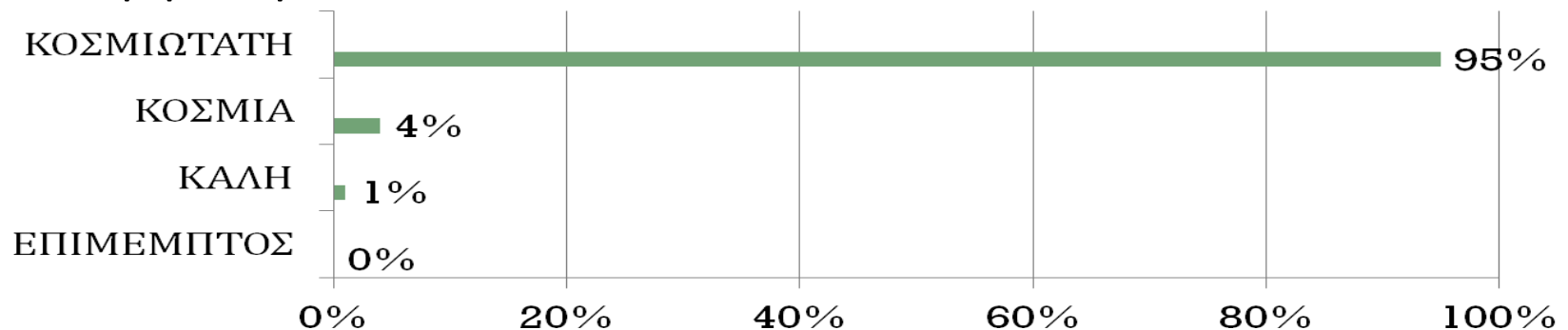
Λειτουργία σχολείου

- Με την κατάληψη της Θεσσαλονίκης τα διδακτήρια επιτάσσονται και στην καλύτερη περίπτωση υπολειτουργούν τα σχολεία ενώ στη χειρότερη υφίστανται πλήρη αποδιοργάνωση.
- Το ημερήσιο ωρολόγιο πρόγραμμα μειώνεται στις δυο με τρεις ώρες αλλά και τα μαθήματα είναι πλέον ελάχιστα.
- Το έτος 1943-1944 με απόφαση του Υπουργείου αναβάλλεται η έναρξη των μαθημάτων στις 10 Ιανουαρίου.
- Το τελευταίο έτος 1949-1950 κλείνει με δυναμική διαμαρτυρία των μαθητριών λόγω της υποχρεωτικής εισφοράς που επιβλήθηκε προκειμένου η Πολιτεία να ικανοποιήσει τα αίτημα των εκπαιδευτικών για παροχή επιδόματος .(εισφορά 220.000 δραχμές κατά μαθητή).

Διαγωγή μαθητριών

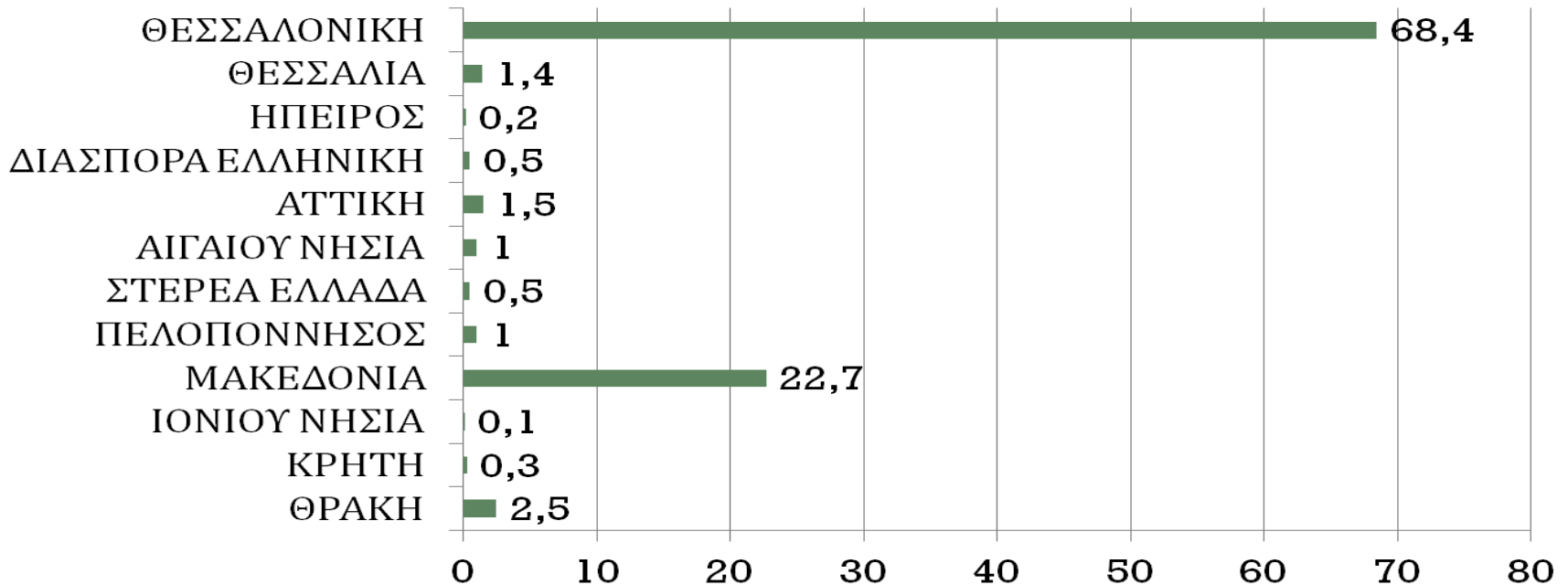
- Με τις νέες ρυθμίσεις οι μαθητές έπρεπε να εκτελούνε «σεμνώς» τα καθήκοντα τους και να απέχουν από τις «ψυχοφθόρες» πολιτικές και πολιτειακές διενέξεις.
- Η ατομική και ομαδική συμμετοχή σε εκδηλώσεις πολιτικού χαρακτήρα ή σε διαδηλώσεις επέσυραν αυστηρές ποινές και όχι μόνο σχολικές.
- Ως παράπτωμα εκείνη την περίοδο είναι και η εκτός σχολείου αμφίεση.

Πηγή: Κοσμάς, Δ. (2008). *Το Α' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη

Γεωγραφική προέλευση μαθητριών 1940-1950

Από Ανατολική Ρωμυλία-Θράκη, Μακεδονία η Μείζων, Μ. Ασία και Πόντος, δεν υπάρχει αυτή την περίοδο μαθητικό δυναμικό σε σχέση με την προηγούμενη.

Πηγή: Κοσμάς, Δ. (2008). *Το Α' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη

Γ' Περίοδος 1950-1967

- Στο εσωτερικό η όποια εκπαιδευτική αναβάθμιση προσκρούει στην οικονομική δυσπραγία.
- Το διάστημα αυτό γίνονται προσπάθειες εκσυγχρονισμού της εκπαίδευσης, με κύρια θεσμικά γεγονότα την «Επιτροπή Παιδείας» και το «Περί οργάνωσης και Διοικήσεως της Γ.Ε.».
- Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση διατηρούνται σε εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο.
- Επαναφέρεται η ισχύς του Ν. 388/ 1948 όπου με πρόσχημα την αναδιοργάνωση της παιδείας θεσμοθετείται η επαναφορά των διδάκτρων και των εκπαιδευτικών τελών. Για την εγγραφή καταβάλλεται μαθητική εισφορά. Τα βιβλία και τα σχολικά είδη βαρύνουν το μαθητή.
- Τυπικά η στοιχειώδης εκπαίδευση διατηρείται υποχρεωτική, ενώ η φοίτηση στο Γυμνάσιο κάτω από αυτές τις συνθήκες ήταν προνόμιο ελάχιστων.

Μαθητική κινητικότητα

- Την Τρίτη αυτή περίοδο πραγματοποίησαν εγγραφή στο σχολείο 14.820 μαθήτριες.
- Το Α΄ Θηλέων αυτή την περίοδο θεωρείται ένα καλό σχολείο, γι' αυτό και γίνονται πολλές εγγραφές και από άλλα σχολεία σε αυτό.
- Εξαιρετικά διαδεδομένο ήταν ότι το αποφοιτήριο του σχολείου αποτελούσε ισχυρό διαπιστευτήριο για μια θέση στα Α.Ε.Ι.

Λειτουργία σχολείου (2/2)

- Λόγω του υψηλού ποσοστού μαθητικού δυναμικού οι διαστάσεις του διδακτηρίου δεν ενδείκνυνται επαρκείς.
- Οι παρατάσεις των γραπτών δοκιμασιών είναι συχνές, λόγω ανεπάρκειας του χώρου, κατά τη δεκαετία 1960-1970.
- Κάποιοι μαθητές με βάση κάποια κριτήρια μπορούσαν να απαλλαχτούν από τα τέλη περνώντας από μια αρμόδια επιτροπή.

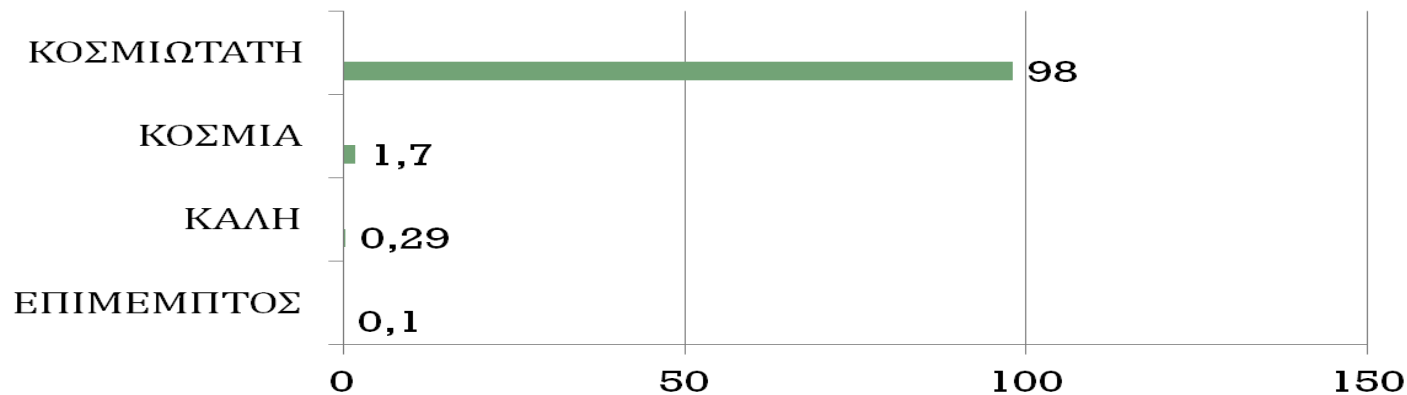

Λειτουργία σχολείου (2/2)

- Οι κατηγορίες που απαλλάσσονταν ήταν πολλές και δυσδιάκριτες, όπως:
- παράγωγα συνθηκών της εποχής
- κοινωνικές συνθήκες
- άποροι που διακρίνονταν *«επί επιμελεία και χρηστότητι»*
- Τρόποι ψυχαγωγίας μαθητή με εγκύκλιο του Υπουργείου: 1. παιγνίδι, 2. θεάματα, 3. τεχνικά μαθήματα, 4. άμεση επαφή με τη φύση, 5. μουσική μόρφωση, 6. το βιβλίο, 7. σχολικές γιορτές, 8. αθλοπαιδιές.
- Από το σχολικό έτος 1960-1961 αρχίζει και η λειτουργία τμημάτων θετικής κατεύθυνσης των τριών ανωτέρων τάξεων.

Διαγωγή μαθητριών

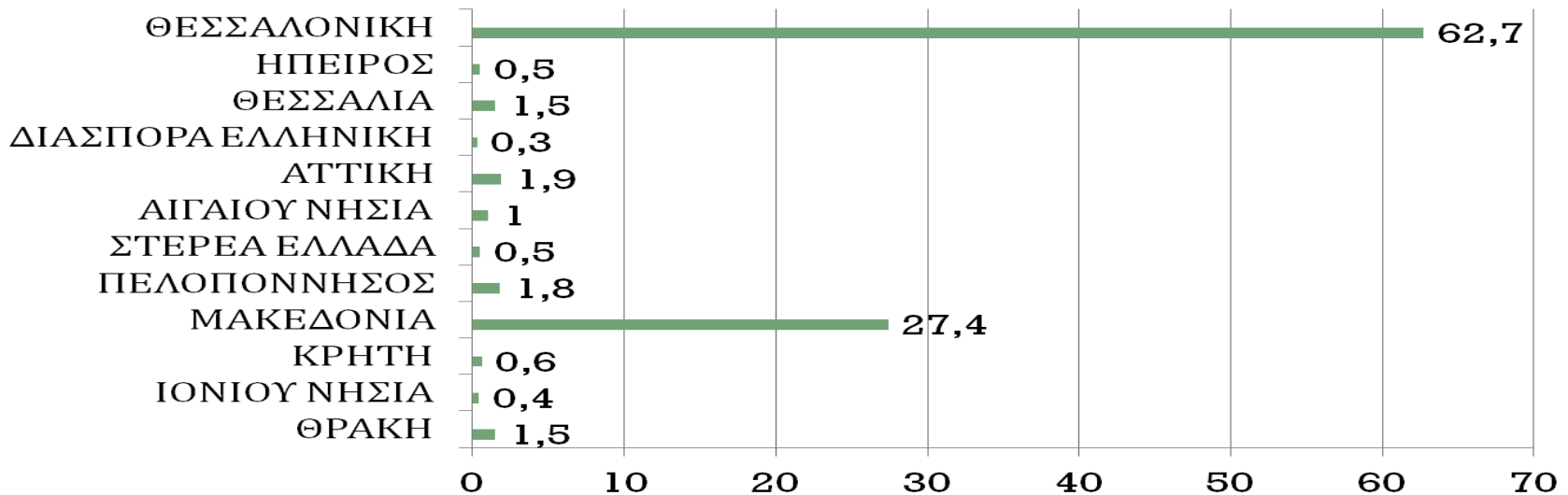

Αυτή την περίοδο υπάρχουν κάποιες παραβατικότητες μαθητριών σε ερωτικές περιπτώξεις, σε καβγάδες, και σε θέαση νυχτερινών κέντρων. Όμως και αυτή τη περίοδο οι μαθήτριες σε γενικές γραμμές παραμένουν εύτακτες και κόσμιες.

Πηγή: Κοσμάς, Δ. (2008). *Το Α' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη

Γεωγραφική προέλευση μαθητριών 1950-1967

Από Ανατολική Ρωμυλία-Θράκη, Μ. Ασία και Πόντος, δεν υπάρχει αυτή την περίοδο μαθητικό δυναμικό σε σχέση με την προηγούμενη.

Πηγή: Κοσμάς, Δ. (2008). *Το Α' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη

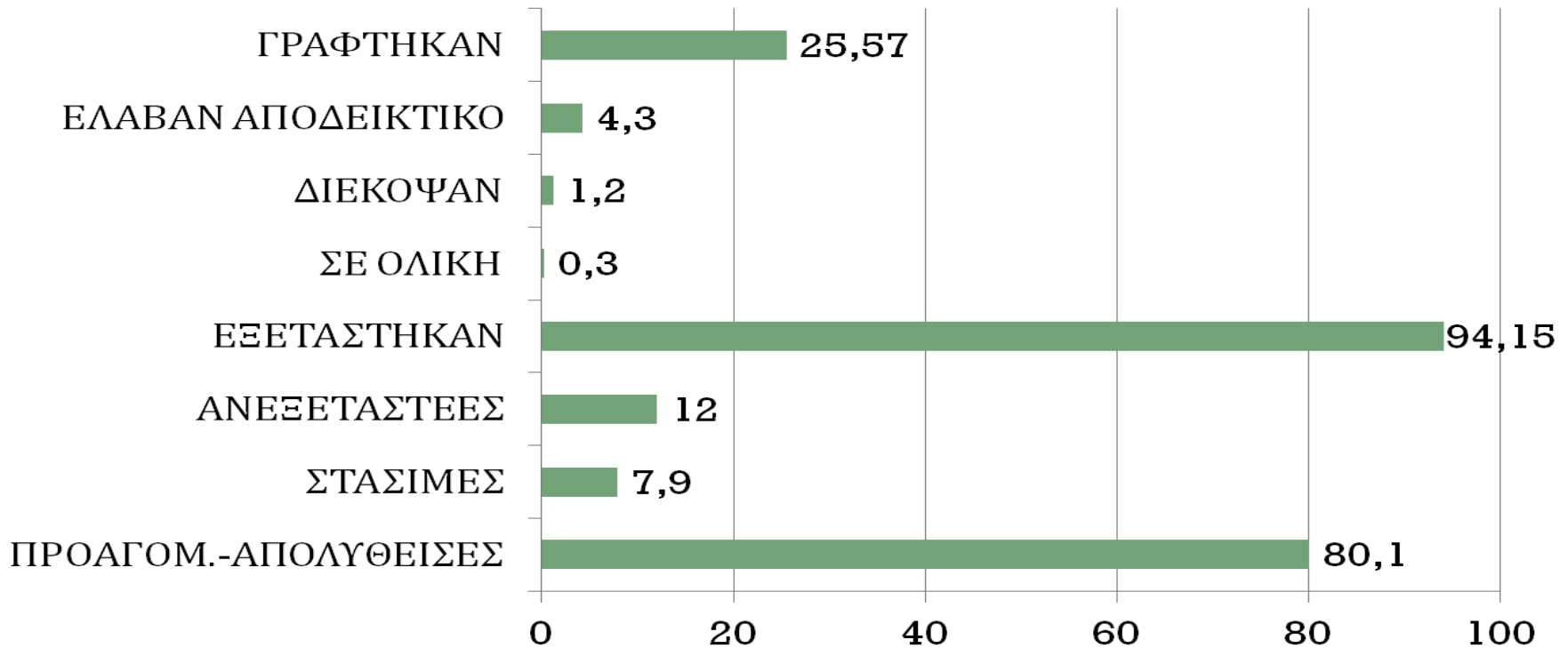

Δ' Περίοδος 1967-1979

- Στην τελευταία περίοδο του Α' Θηλέων βρισκόμαστε σε μια περίοδο 7χρονης δικτατορίας ορισμένη και στην αρχή και στο τέλος της.
- Αρχίζουν να δημιουργούνται μεικτά σχολεία στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- Η πτώση της χούντας κληροδότησε και στην εκπαίδευση μια σειρά προβλήματα που ζητούσαν επιτακτικά λύση.

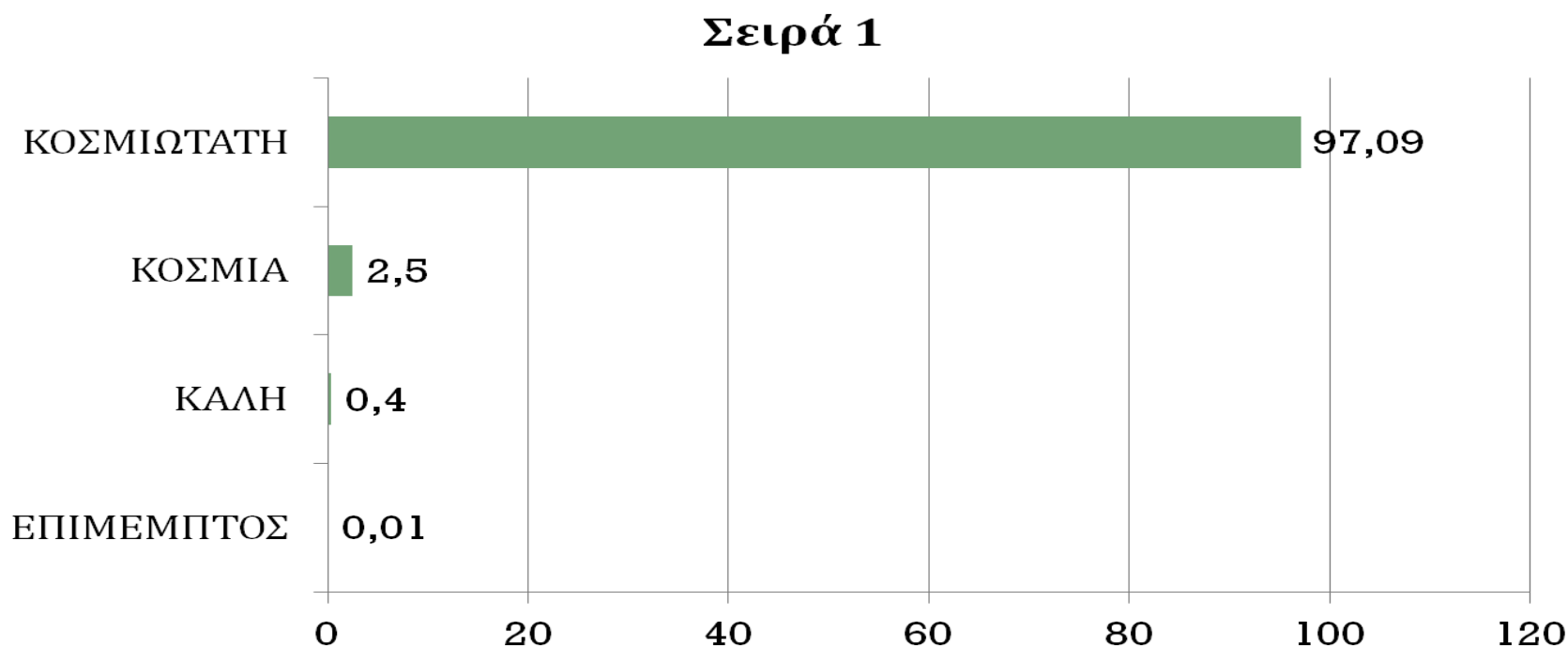
Μαθητική κινητικότητα

Πηγή: Κοσμάς, Δ. (2008). *Το Α' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη

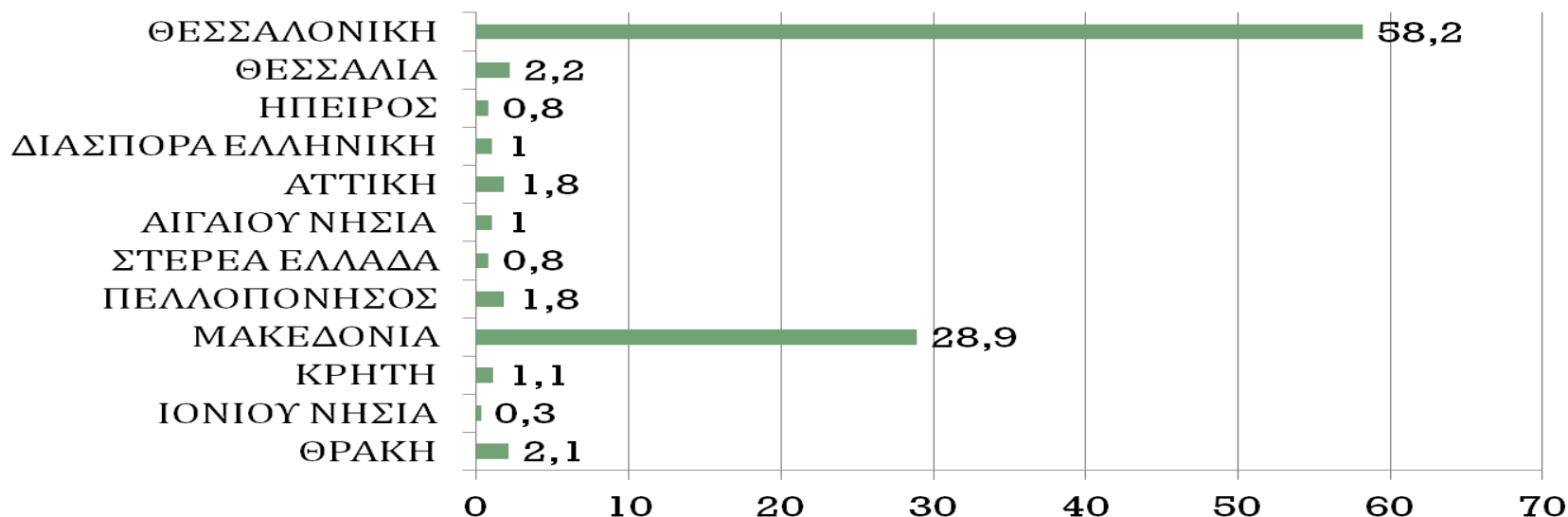
Διαγωγή μαθητριών

Πηγή: Κοσμάς, Δ. (2008). *Το Α' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη

Γεωγραφική προέλευση 1967-1979

Από Ανατολική Ρωμυλία-Θράκη, Μακεδονία η Μείζων, Μ. Ασία και Πόντος, δεν υπάρχει αυτή την περίοδο μαθητικό δυναμικό σε σχέση με την προηγούμενη.

Πηγή: Κοσμάς, Δ. (2008). *Το Α' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη

Συμπεράσματα

- Βλέπουμε ότι η πάγια θέση των κοριτσιών που ήταν προνόμιο ευάριθμων οικογενειών αρχίζει να κλονίζεται.
- Ίσως το πρώτο ρήγμα στη Θεσσαλονίκη να σηματοδοτείται από την ίδρυση του δημοσίου Γυμνασίου Θηλέων.

Βιβλιογραφία

- Κοσμάς, Δ. (2008). *Το Α΄ Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης. Συμβολή στην έρευνα της εκπαιδευτικής ιστορίας της Μακεδονικής Πρωτεύουσας*, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Τέλος Μαθήματος

Επεξεργασία: <Μενέλαος Χ. Τζιφόπουλος>
Θεσσαλονίκη, <Εαρινό εξάμηνο 2013-2014>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

